

A 3. sírban is gyermek csontvázát találtuk. A váz megtartása rossz, csak koponyatöredékeket sikerült feltárnunk. A koporsó nyomai ebben a sírban is jól látszóttak. A sír nyugati végében (a koponyánál) 1 db vasszeg került elő.

Az 1. számú sír keleti végében jelentkező 2. számú sírfoltot nem bontottuk ki.

A lelőhely a somogyfajsi vár maradványaitól (a Vári-sűrűtől) nyugatra található szántóföldön helyezkedik el. A felszínen a szántásban sírok földjében találtakkal megegyező korú és típusú kerámiatöredékeket gyűjtöttünk. Ennek alapján a temetkezések a vártól, illetve a körülötte fekvő településnél későbbi, újkori temetőből származhatnak, bár a faluban a leletmentés idején megkérdezettek nem emlékeztek itteni temetőre.

DR. KÖLTŐ LÁSZLÓ

260. Somogyvár, Négyes-halom

(Somogy megye) Kk, Ú

A Négyes-halom néven ismert helyen a március 21-én végzett terepbejárás során halomsírt nem találtunk. A dűlőtől D-re néhány késő középkori, újkori cserepet találtunk, melyek nem utalnak lelőhelyre.

NÉMETH PÉTER

261. Somogyvár, Tölösi halastótól D-re

(Somogy megye) Ró

A halastó és a falu K-i részének házai között nagy kiterjedésű középkori lelőhely van. A március 21-én végzett terepbejárás során a lelőhelyen római kori cserép került elő.

NÉMETH PÉTER

262. Sopron, Templom utca 20.

(Győr-Moson-Sopron megye) Ró, Á

A Templom u. 20. sz. ház kertjében a panzió konyhája számára lemélyített területen a telek egész szélességében megvizsgálhattuk a 11. századi égett sánc maradványait. Az építési munka üteméhez igazodva szakaszosan végeztük a munkát, amelynek eredményeként a soproni sánc 18 m széles, lényegében bolygatatlan szakaszát tárhattuk fel.

Értékes megfigyeléseket tehettünk a sánc szerkezetére vonatkozóan. Tíz kazettasor helyét állapítottuk meg, ezek nagyjából párhuzamosan Ny-K-i irányban helyezkednek el. A kazettasorok határait metszetben a vörös égett agyagtól eltérő, függőleges, fehér kötőmelékes sávok jelölik. A szomszédos kazettasorok töltelékanyaga egymástól eltérő anyagú, kötőmelék, laza égett föld, vagy keményre égett agyag. A különböző kazettasorokban ezek a feltöltési rétegek mélységben is váltakoznak. Tehát előfordul, hogy ugyanabban a kazettában alul laza kötőmelékes feltöltés van, majd fölötté vörösre égett föld. Az „A”-„J” kazetták azonban

nagyjából kő (A) – égett agyag gerendákkal (B) – kő (C) – égett agyag (D) – kő (E) – égett agyag gerendákkal (F) – stb. váltások jellemzik. Ez a szerkezet jó támpontokat nyújt a sánc építésének munkaszervezésére, technikájára.

A kövek között, vagy a laza égett földben római tegula- és imbrex-töredékek nagy számban fordulnak elő, bizonyítva, hogy a római települési rétegeket is behordták a sánc anyagába. Ásatásunkon nem került elő jellegzetes Árpád-kori cserép. Több növényi magleletet találtunk. Statikai okokból a sánc alját csak egy kis területen vizsgálhattuk meg. Ennek alapján állíthatjuk, hogy ezen a területen a sánc közel 5 méter magasan áll, hozzászámítva az utcaszint alatti részét, a sánc magassága itt 650 cm a korabeli szinttől mérve.

Márton Péter (ELTE) archeomágneses méréshez mintákat vett a szilárdra égett sánchrészen.

GÖMÖRI JÁNOS

263. Sopron, Városház utcai régészeti park

(Győr-Moson-Sopron megye) Ró, Á

Megkezdtük a tervezett lépcső és támfal helyének a feltárását. Közvetlenül az útburkolat alatt 8 × 3 m-es területen előkerült a 11. századi sánc alapozása. A faszervezet maradványai jól rekonstruálhatók voltak. A vörös sáncanyagot tároltuk a romterület szélén, a Tólos ház mellett, későbbi bemutatás céljából. Néhány tölgyfagerenda beépítésével a sánc ezen a szakaszon hitelesen rekonstruálható lesz.

A tervezett lépcső helyén, a sánc alatt előkerült egy 5–6. századi építmény két fala. A 4 × 4 méteresnél nagyobb, agyagba rakott kőépület felmenő falai vályogból épültek, fali fűtéssel volt ellátva. A praefurnium fűtőnyílása az É-i oldalán került elő. Itt egy 3 m széles melléképítmény csatlakozott a lakóhelyiséghez. A melléképület is kőalapozású, de fonott vesszőfalú, tapasztott paticsos épület volt. Ez leégett, benne sok kerámia és égett magvak maradtak meg. Az épület agyagba rakott É-i falát a praefurnium fűtőnyílása felett március 13-án, a bezárt ásatási területre a kerítésen keresztül bemászó gyerekek részben lerombolták. A falrészlet rajzos és fotós dokumentálása a barbár rombolás előtt megtörtént.

A késő római épület alatt előkerült a 2–3. századi kőépület habarcsba rakott K-i fala. Ez 7,7 méterre van a romterületen bemutatott É-i épület Ny-i falától. Egy újabb (a capitoliumi szentélykörzetet is magába foglaló) insula részlete ez, amit a lépcső megépítésekor be kell mutatni. A felette lévő agyagba rakott fal – részletes dokumentálás után az égett sánchoz hasonlóan – elbontható lesz. Ezt a periódust az egész romterületen nem mutattuk be, mert állaga nehezen védhető, csak védőépület alatt lenne megtartható.

Figyelembe véve, hogy a támfal közvetlenül a korábbi (2–3. századi) római fal mellé épült, a támfal alapozását gondosan kell végezni. Ebben a témában a mű-

emléki hatósággal, valamint a tervező H. Vladár Ágnessel és a kivitelezővel 2000. márciusában Sopronban egyeztetünk és a fentieket jegyzőkönyvben rögzítettük. A leletmentés folyamatban van.

DR. GÖMÖRI JÁNOS

264. Sőskút, avar temető

A részletes jelentést lásd a 109–130. oldalon.

(Pest megye) A

MARÓTI ÉVA

265. Szabadbattyán

(Fejér megye) U, R, B, Ró

Szabadbattyán határában tovább folytatódott a Sárvíz – Malomcsatorna bal partján fekvő késő római kori épület feltárása. 1999-ben a kutatás elsősorban a nyugati és keleti traktusban, valamint az épület középpontjában elhelyezkedő udvar északi felén folyt. A keleti épület-részen az udvart ívesen kísérő félig nyitott folyosó egy hosszú szakasza, az ezzel összefüggő a Sárvíz irányába haladó másik folyosó – két oldalán a felmenő festett fallal –, több kisebb helyiség került felszínre. A félig nyitott folyosó agyagalapozású, vékony terazzo réteggel borított járósíntjén nagy mennyiségben kerültek elő, részben felületben, igen rossz állapotú falfestménytöredékek. A helyiségeket, melyek keleti oldala a Sárvíz gátja alá megy, jó minőségű terazzo padló borította. A nyugati épületrészen a nyugati homlokzatot alkotó pillérsorból újabb pilléreket, egy bejáratot, több helyiséget tártunk fel. Ezen az oldalon csak részben maradt meg a járósíntek, nagy részüket a szántás elvitte. A falak, ahogy a keleti oldalon, itt is többnyire ki voltak szedve, egyes helyiségek megmaradt vagy részben megmaradt padlóját nagy mennyiségben freskótöredékek borították. Az udvar 4. századi járósíntje már nem volt meg. Itt egy KNY-i tájolású, nyugati oldalán apszissal záródó kis épület (kápolna) és egy korábbi, durván ÉD-i tájolású téglalap alakú épület alapozásának alsó kőora maradt meg. Ez utóbbtól keletre szabálytalan alakú gödörben egy 4. századi tömegsír került elő.

Az épület nyugati szárnya alatt korábbi, még részben feltáratlan építmény húzódik. Falazása, szintje, azonos a keleti traktusban már korábban feltárt épületmaradványokkal, az udvaron felszínre hozott téglalap alakú kis épülettel. Kora császárkori gödör – többek között – grafitos fazéktöredékekkel is előkerült.

A közel 3500 négyzetméternyi területet érintő feltárás igen nagy mennyiségű leletanyagot hozott felszínre. A kiemelésre került, felületben lezuhant, részben ismét rekonstruálható falfestménytöredékek mellett jelentősek az ezüst propeller alakú veretek, csat, domborműves és áttört díszítésű ezüstlemezek töredékei, domborműves bronzlemez, egyéb bronz- és vastárgyak, ékszerek.

Az épület alatt a feltáráshoz került házrész és sír alapján őskori telep (lengyeli kultúra) húzódik. Az udvaron középső bronzkori (mészbetétes kerámia) objektumot tártunk fel. Jelentős egy a szántásból előkerült (a nyugati traktusban) neolitikus kőidol töredéke.

Munkatársak: ifj. Bóna István, Márkus Péter, valamint Somogyi Zsolt egyetemi hallgató. Az ásatáson részt vett: Bauzs Katalin, Kovács Lóránd, Pásztókai Szeőke Judit, Tatár Sarolta egyetemi hallgatók, Flaschker Melinda restaurátor.

NÁDORFI GABRIELLA

266. Szajol, 2. lelőhely – Tenyő-puszta

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) U, Sza

A szajoli MOL-telep kerítésárkától É-ra kb. 400 m-re, az oda vezető bekötőúttól ÉK-re kb. 300 m-re, a gázvezeték nyomvonalának 2,8–3 km-e között, a Tenyőpuszta nevű dűlő DK-i csücskében 200 × 400 m-es területen gyűjtöttünk elsősorban a durva házi kerámia kategóriájába tartozó cserepeket. A leletek számából az újkőkori Körös kultúra intenzív telepjelenségeire következtethetünk. Egy kézzel formált, de nem őskori edénytöredék alapján szarmata telepet is valószínűsíthetünk.

Az ásatás során feltáráshoz került 10 objektum, melyek a Körös kultúra gödrei voltak kevés leletanyaggal. DR. MADARAS LÁSZLÓ – PINTÉR LÁSZLÓ – POLGÁR ZOLTÁN

267. Szajol, 15. lh. – Telepi legelő vagy Alamand

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) U

Szajol határában, a falutól Ny-ra, a szolnoki közigazgatási határ közelében, a 4. sz. főúttól É-ra kb. 800 m-re, a vasúti töltéstől (Szolnok – Debrecen vasútvonal) D-re 200 m-re, ÉK-DNy-i irányú kis dombvonulatok egyik kis kiemelkedésén, a nyomvonal 5,9–6 km-e között, 80 × 100 m-es területen újkőkori cserepeket találtunk. A kevés lelet szórványos telepjelenségeket sejtet. A feltáráson 15 objektum került elő, melyek leletanyaga a neolitikus AVK-kultúrához tartozik. Feltáráshoz került egy ház maradványa a benne levő tűzhellyel. A lelőhely közepes mennyiségű leletanyaggal rendelkezett.

DR. MADARAS LÁSZLÓ – PINTÉR LÁSZLÓ – POLGÁR ZOLTÁN

268. Szajol, 18. lelőhely – MOL-telep,

Tenyő-halom környéke

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) U, Sza, Á, Kk

Szajol Ny-i határában, a MOL-telep DK-i kerítése mellett, párhuzamosan a kerítéssel, a 3. lelőhely folytatásában, a nyomvonal 0,3–0,5 km-e között, 200 × 100 m-es területen őskori, római kori szarmata és középkori leleteket gyűjtöttünk. A tárgyak és jelenségek alapján szórványos őskori és szarmata, illetve intenzív középkori telepjelenségekre lehet következtetni.

A nyomvonal terepbejárása során, a felszínen négy lelőhely mutatkozott (3., 18., 19. és 20. sorszámúak). A